

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

3. An Episcopi non solum unum sed duo Oratoria in suo Palatio possint habere, unum ad suum usum, alterum ad usum familiae, & nepotum, &c.
Et an Frater Episcopi cum uxore, & reliqua sua familia possint ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76369](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76369)

Apostolica esse concedendas, ibique Sanctitatis suae iussu Archiepiscopis, & vniuersis significandum duxit facultatem huiusmodi licentiam dandi ipsius Conc. Decretis vnicuique ademptam esse solique Beatissimo Romano Pontifici esse reseruatam; quarum litterarum tenorem refert. Ant. Nouar. in *summ. Bull. tit. de Missarum celebratione prohibita in Oratoris priuatis absque Summi Pontificis licentia*. Et hanc licentiam Pontifices quando aliquibus concedunt, apponunt sequentes conditiones, vt patet ex Breuib; & notat Molfesius in *Summa, tom. 1. tract. 3. cap. 17. n. 70*. Vt Oratorium ad hoc decenter extructum, & ornatum existat, ac ab omnibus domesticis actibus liberum ab Ordinario loci etiam visitandum, & approbandum. Item, vt Missa celebrari possit per quemcumque Sacerdotem saecularem, seu de Superiorum suorum licentia, Regularem. Item, vt dicta concessio intelligatur sine tamen Iurium Parochialium prauidicio, ac exceptis diebus Paschatis, Resurrectionis, Pentecostes, & Natiuitatis Domini nostri Iesu Christi. Item adici solet, ac alij, praeter familiares illius personae, cuius contemplatione dicta licentia impartitur seruitio necessario, ibidem Missae intercessentes diebus Festis de praeepto, ab obligatione audiendi Missam in Ecclesia, minime liberi censentur. Vnde principales difficultates circa dictas conditiones, & alias, quae aliquando apponuntur, in hoc Tractatu discutiendae erunt: quia materia est satis practicable, maxime si coniungatur cum alio priuilegio. Bulla Cruciat: & postea, aliqua de Oratoris priuatis Regularium, & Episcoporum, adicienda putauimus.

R E S O L. II.

An Episcopi ex sola eorum commoditate possint habere Oratorium priuatum in suo Palatio, vt ibi celebrent, & Missam audiant? Ex parte 9. tractatu 1. Ref. 6.

Sup. hoc inf. in Ref. 6. §. Sed, cursum prop. sua. & inferius in tr. 8. Ref. 102. in princ.

§. 1. **N**egatiue respondet Riccius *part. 4. decis. 78. n. 7.* vbi sic ait: Infertur non posse Episcopos extra casus necessitatis dare licentias celebrandi Missam in priuatis Oratoriis, & consequenter nec ipsosmet Episcopos posse eam celebrare facere in Oratoriis, quae habent in suis Palatiis: solum itaque ex causa protectionis, & valetudinis, licitum est Episcopis, facere Sacrum per se, vel per alium extra Ecclesiam, vel Oratoria publica. In Sacellis vero, vel Oratoriis, quae habent in suis Palatiis, non possunt hodie Missas celebrare, cum esset causa, & sola eorum commoditas non sufficiat, vt declarat Dominorum Cardinalium responsio. Ita ille. Et ante illum Ioannes Valerus in *differentiis vtriusque fori, verb. Missa, dissert. 2. num. 1.* qui testatur sic fuisse seruatum a D. Ioan. Baptista Perez, Episcopo Segobricensi, & Fagundez *praecip. 1. lib. 3. c. 1. n. 19. & 20.* hoc priuilegium concedit Episcopis itinerantibus, & aegrotantibus.

2. Sed his non obstantibus, recte obseruat, me citato, Pellizarius in *Man. regul. tom. 2. tract. 7. cap. 2. sect. 2. num. 159.* quod ex consuetudine hodie Episcopi vtuntur priuilegio *cap. fin.* non solum in casu itinerationis, aut infirmitatis; sed etiam propter solam commoditatem: & ideo possunt in priuato Oratorio sui Palatii celebrare, vel audire Missam, etiam si non sint infirmi, & possint Ecclesiam adire. Et ita hanc sententiam tenet Faustus de *Sacram. Eucharist. lib. 3. q. 171.* qui citat Putaneum, Layman, Suarez, Azorium, & alios. Idem tenet Garcia in *Summa Theol. mor. tract. 3. difficult. 2. dub. 2. punct. 2. num. 19.* Leone de *cons. recollect. 6. num. 854.* & Marchinus de *Sacram. Ordinis, part. 3. cap. 9. num. 11.* sic ait: Simpliciter pro

libito, & commoditate, etiam sine infirmitate, potest Episcopus in proprio Palatio deputare Capellam in qua Missa celebratur, sine alia Pontificis licentia. Ratio est: quia tam Tridentinum, quam Paulus V. solum prohibent Episcopis, ne concedant facultatem sacrificandi in priuata domo Oratorio: sed sub priuata domo non venit Palatium Episcopale. Ita ille. Quod autem sub nomine priuatae domus, vt in illa non possit quis amplius celebrare ex prohibitione Pauli V. non veniat domus, seu Palatium Episcopi, praeter Marchinum vbi docet Eminentissimus Cardinalis Lugo, de *Eucharist. disputat. 2. sect. 2. n. 50.* Portel. in *respons. Regul. tom. 1. part. 3. casu 20.* Rubeus in *aphor. Episcop. ver. Oratorium, num. 3.* & alij penes ipsos.

R E S O L. III.

An Episcopi non solum vnum, sed duo Oratoria in suo Palatio possint habere, vnum ad suam usum, alterum ad usum familiae, & nepotum, &c.

Et an frater Episcopi cum vxore, & reliqua sua familia possint audire Missam de praeepto in aliquo ex Oratoriis in Episcopali Palatio erectis, quo tempore Episcopus illam celebrat, aut audit in alio Oratorio sui Episcopalis Palatii.

Et cursum docetur, quando priuilegium sit odiosum & quando fauorabile; vel quando stricte est restringendum vel ampliandum. Ex p. 9. tractatu 1. Ref. 37.

§. 1. **A**firmatiue respondet Pater Pellizarius in *Man. Regul. tom. 2. tract. 8. cap. 1. sect. 1. n. 260.* Tum quia priuilegium *cap. quoniam, de priuilegiis in 6.* loquitur absolute, ac illimitate: vbi autem ius non distinguit, nec nos distinguere debemus. Tum, quia beneficium Principis late debet interpretari, ac fauor semper ampliari debet. Ex quibus infert Pellizarius, posse v. g. fratrem Episcopi cum vxore, & reliqua sua familia audire Missam de praeepto in aliquo ex Oratoriis in Episcopali Palatio erectis, quo tempore Episcopus illam celebrat, aut audit in alio Oratorio sui Episcopalis Palatii.

2. Sed pace viri docti, & amicissimi huic sententiae non possum adherere. Et ideo interrogatus de hoc casu, negatiue respondi, quia in dicto *cap. vir. de priuilegiis in 6.* habetur: Quoniam Episcopi, eorumque superiores se habent diuersis ex causis a suis Ecclesiis, & dioecibus absente frequenter nec semper possunt commode ad Ecclesias accedere pro Missa celebranda, vel audienda in ipsis, sine qua eos transire non deest absque causa rationabili vllam diem; praesenti constitutione indulgemus eisdem, vt altare possint habere viaticum, & in eo celebrare, ac facere celebrari vbi- queque absque interdicti transgressione illis permittitur celebrare, vel audire diuina. Ita Bonifacius VIII. Pontifex. In quibus verbis patet priuilegium esse personale & ad effectum dumtaxat: vt Episcopus celebret, vel Missam audiat; vt obseruat Pasqualig. *decis. 59. n. 1.* Et Eminentissimus Dominus Meus Cardinalis Lugo de *Eucharist. dis. 20. sect. 2. num. 49.* & alij. Ergo dum Episcopus celebrat, vel facit coram se celebrare, iam priuilegium est adimpletum, & habuit effectum, nescio qua ratione ex dicto textu deduci possit, quod sit licitum Episcopis facere celebrare in alio Oratorio pro vxore fratris, vel matre aut aliis; hoc enim est impertinens ad dictum textum, & pro fine quem habuit Pontifex concedendi hoc indultum Episcopis. Quod confirmatur: nam consuetudo est optima legum interpres, ex *leg. 57. §. de legib.* Et ideo recte obseruat Pellizarius ex multis Hulricus Hunnius in *Encyclop. iuris, part. 1. titul. 3. cap. 7. num. 7.* quod lex interpretatur potius consuetudinem, & obseruantiam subsequentem: quam

fed nunquam uisum est, Episcopos in suis Palatiis eodem tempore fecisse celebrare in duobus Oratoriis, duas Missas, ynam pro se & aliam pro cognatis: ergo, Quid patet etiam exemplo Eminentissimorum Cardinalium, qui gaudent ut probatum est in part. 6. cap. 1. de offic. sol. eodem privilegio cap. final. quo gaudent Episcopi de dicenda, & audienda Missa in priuato Oratorio; & tamen nunquam in eorum Palatiis aut in illis duo Oratoria erigere, ut simul in ipsis eodem tempore Missae celebrentur, non obstante, quod communiter habitant cum fratribus, nepotibus, cognatis, &c. Et licet hodie in Palatio, ubi gratia, Eminentissimi Domini mei Cardinalis Columnae inueniantur duo Oratoria, vnum solum tamen spectat ad ipsum, qui nunquam Cardinalis gaudet privilegio Episcoporum de offic. sol. Altero vero Oratorio utitur Excellentissimus Dux Pallianus ex privilegio peculiari Sedis Apostolicae.

3. Neque obstant adducta à Pellizzario. Dicit Pellizzario, ex consuetudine inter Episcopos erigendi in eorum Palatiis duo Oratoria. Hoc est negandum & patet omnibus: & si aliquod Palatium Episcopi inueniatur cum duobus Oratoriis, id factum fuit propter commoditatem, ut haberet promptum Oratorium, quando mutaret habitationem, v. g. in hyeme, vel aestate, concedimus itaque Episcopis duo Oratoria in eorum Palatiis, materialia tamen, sed non formalia, ut videlicet, in illis eodem tempore Episcopus audiat in vno Missam vel celebret, & in altero faciat pro aliis celebrare.

4. Dicit secundò, textum in cap. Quoniam loqui, absolute, ac illimitate. Respondeo, ut patet legentibus retum illum respicere tantum personam Episcopi, ut possit in itinere celebrare, vel facere eorum ipso celebrare; & dat rationem: quia Episcopus debet quotidie Missam audire: quomodo ergo dictus textus potest extendi ut possit Episcopus facere celebrare, non pens se, sed pens alios in altero Oratorio, cum in isto casu deficiat ratio finalis, ex qua Pontifex concessit Episcopo dictum privilegium; quod quidem consue personale, obseruat Portel. in respons. reg. part. 3. cap. 2. n. 6. & alij.

5. Dicit tertio, hoc privilegium esse extendendum, quia est privilegium fauorabile. Respondeo, potius esse privilegium odiosum, ut ait Trull. in Bull. Cruc. tit. 4. 3. d. 6. num. 1. & Ledesma in summa, tom. 1. de re. c. 1. & privilegium fauorabile concedo esse ampliatum sed id procedere, quando ex vi verborum ill rationabiliter deduci potest per text. in l. quod conseruatum ff. de testam. milit. quando eadem militat ratio ad text. in l. non possunt, & l. segq. & Liura non in singulis, ubi Glossa, & Doctores ff. de legib. cap. translatio, de censur. & cap. 2. de translat. Pralat. Vnde non esse privilegium fauorabile extendendum, quando eius verba non admittunt ampliacionem, & sunt ultra verborum priuilegij significationem, probat ex multis scribit Salgades de resen. Bullar. part. 2. c. 30. §. 5. n. 26. Solorzano de Indiar. Iure, tom. 2. lib. 2. c. 20. n. 71. & alij. Sed in nostro casu hoc privilegium ampliatur ultra verborum significationem, ut patet aperte legentibus additum cap. Quoniam. Ergo.

6. * Adde quòd tunc privilegium Principis fauorabile est ampliandum, quando non vulnerat ius commune, ut patet ex cap. Sanè. cap. Porrò. de priuileg. & docet Præpositus in p. 2. D. Thome, quest. 97. dub. 4. num. 49. Amicus in Cur. Theolog. tom. 5. disput. 9. sect. 3. Palasus tom. 1. tract. 3. disp. 4. punct. 1. o. num. 5. Suarez de legibus, lib. 8. cap. 17. num. 5. & alij. Sed privilegium Missam in priuatis Oratoriis, vulnerat ius commune, ut patet: ergo non largè, sed stricte interpretandum Tom. IV.

est. Et ideo communicata difficultate presentis resolutionis cum illustrissimis, & Doctissimis Marco Antonio Maraldo, Sanctissimi D. N. Breuium Secretario, ac Francisco de Albicij, S. Romanæ, & vniuersalis Inquisitionis Assessore, sententiam negatiuam, quam supra firmaui, omninò approbarunt.

RESOL. IV.

An Episcopus in Palatio rurali possit Oratorium habere, & in illo cum Altari portatili Missam audire, vel dicere?

Et notatur, quod Oratorium priuatum absque Episcopi auctoritate fundatum, non ut ibi celebretur, sed ut ibi cretur, non est sub potestate Episcopi quoad ius visitandi, & procuracionem exigendi, &c. Ex p. 9. tract. Ref., 8.

§. 1. Respondeo affirmatiuè cum Patre Auerfa de Sacram. Euchar. q. 11. sect. 14. §. 5. vbi putat, quòd non est Episcopis oblati facultas habendi Oratorium ad celebrandum in proprio Palatio, vel etiam in domo rurali. Idem etiam docet Laurentius Portel in responsionibus Regul. tom. 1. p. 3. casu 20. num. 6. vbi sic ait: Ad secundum iam quæritum iam patet responsio ex dictis: cum enim Tridentinum, nec nouum mandatum D. Papæ Urbani VIII. comprehendat Oratoria Episcoporum, credo, quòd illi etiam in villa rurali poterunt cum debita licentia erigere Altare, & in ipso celebrare, vel celebrari facere, si non per cap. final. de priuileg. saltem per cap. Missarum, citatum, quod id illis concedit sine restrictione. Et quanquam illa generalis concessio sit illis restricta, hodie saltem per D. Urbanum VIII. iam diximus id intelligi solum quoad Oratoria secularium, in quibus timentur abusus, non quoad Oratoria Episcoporum, in quibus illi non præsumuntur. Sic Portel. Vide præter citatos Doctores, Pellizzarium in Man. Regul. to. 2. tract. 8. c. 2. §. 2. n. 159. vbi concedit etiam Episcopis, ut possint erigere Oratoria in villis.

2. Notandum est hic obiter, quòd Oratorium priuatum absque Episcopi auctoritate fundatum, non ut ibi celebretur, sed ut ibi cretur, non est sub potestate Episcopi quoad ius visitandi, & procuracionem exigendi: potest tamen Episcopus ad illud accedere, & videre, an iuxta formam iuris tractetur: alias posset mandare destrui, cap. final. & ibi Abbas de censur. Et ita docet Rubens in Aphor. Episcop. verb. Oratorium n. 2. & Genuesis in Praxi. c. 17. n. 4. edit. 1.

RESOL. V.

An Episcopus extra Diocesim, inconsulto Ordinario loci possit habere in suo Palatio Oratorium, et cum Altari portatili ibi celebret, vel Missam audiat?

Et an hoc procedat in alienis Diocesibus, non autem in urbe Romana? Ex p. 9. tr. 1. Ref. 39.

§. 1. Alibi contra Beiam, & Emmanuelem Sa affirmatiuam sententiam docui cum Portel in resp. Reg. tom 2. p. 3. casu 20. num. 7. cui nunc addo, me citato, Patrem Pasqualigum dec. 66. num. 3. quia Conc. Trid. non prohibet Episcopis, quòd celebrent in Altari portatili: sed quòd non permittant celebrari, siue à secularibus, siue à Regularibus; nec item quòd vnus Episcopus non permittat celebrari ab alio Episcopo, quando existit in sua Diocesi. Non enim Episcopi veniunt nomine secularium ob dignitatem, qua præcellunt; & proinde debuissent specialiter nominari, si eos comprehendere voluisset. Et quidem cap. Quoniam de priuileg. in 6. concedit Episcopis hoc priuilegium, quia

Sup. hoc inf. in Ref. 6. §. Sed. cursum propè fin. & in Ref. 31. §. 1. & vlt.

ANÆ
BNIA
ILL. IV. V
ITI

ed. què
1521
1522
1523
1524
1525
1526
1527
1528
1529
1530

Alibi in Ref. seq. & in ro. 9. tr. 7. Ref. 49. §. Vnde etiam, & §. Secundo præmittendum. lege eorum doctrinam.